

Perspectivile crizei economice între actual și previziune*

Cristina BURGHELEA

Universitatea „Hyperion”, București
crystachy@yahoo.com

Rezumat. *Aproape în orice domeniu al activității umane există preocupări privind disfuncționalitățile care pot să apară în interiorul lui și, de aceea, se studiază cauzele, modul de apariție și manifestări ale acestora, consecințele lor. Crizele sunt astfel de disfuncționalități. Ele au implicații majore în viața și activitatea oamenilor, existând consecințe și urmări aproape întotdeauna nedorite.*

Cuvinte-cheie: criză financiară; creștere economică; analiză macroeconomică; impact global; piața muncii.

Coduri JEL: O11, E31, J20.

Coduri REL: 10I, 10J.

* Ideile acestui articol au fost prezentate la Simpozionul „Criza globală și reconstrucția științei economice?”, 5-6 noiembrie 2010, Facultatea de Economie, Academia de Studii Economice, București.

1. Introducere

Crizele au caracterizat piețele financiare, atât în perioadele de integrare economică, cât și în cele de dezintegrare economică. Crizele creează inegalități și prin transferuri financiare între diferite grupuri sociale. Astfel, participanții privilegiați ai sectorului financiar obțin importante câștiguri de capital, iar micii participanți suportă adevărate pierderi.

Crizele care au afectat diverse economii, în majoritatea lor emergente, pe parcursul a două decenii precedente, au determinat apariția unor modele diverse, o parte dintre acestea încercând să surprindă *ex post* cauzele crizelor, fără a avea un grad ridicat de eficiență în prevenirea crizelor viitoare. Totuși, ele sunt un punct de pornire în construirea de abordări care au ca scop anticiparea crizelor. Crizele nu au același efect asupra tuturor categoriilor de persoane și asta în ciuda impactului global negativ. Crizele afectează în mod special categoriile defavorizate prin șocuri negative asupra veniturilor și nivelului de ocupare a forței de muncă, creșterea inflației, modificări de prețuri relative și reducerea cheltuielilor publice.

2. Impactul crizei asupra economiilor Uniunii Europene

Deoarece economiile statelor care fac parte din Uniunea Europeană sunt interconectate iar schimburile comerciale dintre ele sunt extrem de puternice efectele crizei s-au propagat extrem de rapid la nivelul tuturor acestor economii.

Criza financiară a lovit diferitele state membre cu un grad diferențiat. Irlanda, țările baltice, Ungaria și Germania sunt susceptibile de a prezenta anul acesta contracții care depășesc clar media UE de -4%. În contrast, Bulgaria, Polonia, Grecia, Cipru și Malta par a fi mai puțin afectate decât majoritatea.

Nivelul la care criza financiară a afectat statele membre individuale ale Uniunii Europene depinde în mare măsură de starea lor inițială și de vulnerabilitățile asociate.

În cadrul crizei actuale creșterea PIB-ului și a componentelor de cerere internă privată (consumul din gospodării, investiții rezidențiale și investițiile fixe în afaceri) au decăzut mult mai repede decât în crizele anterioare⁽¹⁾.

Un prim vector ce a determinat apariția fenomenului de criză îl constituie nivelul la care piața imobiliară a fost supraevaluată și industria construcțiilor supradimensionată. Creșteri puternice ale prețului real al locuințelor au fost observate în ultimii zece ani, în Regatul Unit, Franța, Irlanda, Spania și țările baltice, și în unele cazuri acesta a fost asociat cu activitatea de construcție flotabilă – cu excepția izbitoare a Regatului Unit unde prevalează legile stricte

de zonare. Ceea ce s-a proiectat în contracția PIB-ului – în jur de $-4,5\%$ – este cu mult sub media crizelor din istorie.

Dependența de export a economiei și starea actuală constituie unul din primii pași care a dus la declanșarea acestui dezastru economic mondial. Țările în care cererea de export a fost mare și/sau care au înregistrat surplusuri în conturi sunt mult mai expuse la micșorarea comerțului mondial (de exemplu, Germania, Olanda și Austria). Țările care au avut surplusuri mari pot fi și ele expuse la efectele adverse și de corecție, ale balanței, în ceea ce privește activele financiare ale piețelor. În schimb, țările care au avut deficite mari s-ar putea confrunța cu riscul inversării fluxurilor de capital. Unele state membre din Europa Centrală și de Est sunt în această categorie. În unele din aceste cazuri, oprirea bruscă a finanțărilor străine a forțat guvernele să apeleze la asistența UE, FMI și a Băncii Mondiale pentru echilibrarea plăților.

Marile nereușite în sectorul financiar au fost determinate de mărimea acestui sector și expunerea sa la active riscante. Țările care dețin centre financiare mari, cum sunt Marea Britanie, Irlanda și Luxemburg, sunt evident expuse la turbulențe financiare. În schimb, țările care sunt baza activităților bancare peste graniță în economii apărute în Europa Centrală și de Est se poate să fie afectate mai puternic. Expunerea băncilor europene la riscul piețelor apărute este mai mare în câteva țări (în special Austria, Belgia și Suedia – ultima fiind cea mai expusă economiilor baltice).

Proiectele anterioare crizei au prevăzut o încetinire a creșterii potențiale a Uniunii Europene de la 2% pe an în următoarea decadă, la puțin peste 1% din 2020 înainte, datorată îmbătrânirii populației. Această încetinire este percepută în ansamblu ca având nevoie de o ajustare a pozițiilor fiscale ale balanței, după cum a fost înscris în Pactul de Stabilitate și Creștere – setul de reguli fiscale la care s-au angajat membrii UE.

Cu toate acestea, este dificil să ne imaginăm că această criză nu ar avea un impact pe termen lung asupra ratei potențiale de creștere în viitorul imediat, înainte de a apărea îmbătrânirea. Crizele financiare scad oportunitățile de investire deoarece se preconizează că cererea va fi scăzută, costul real al împrumutului mare și creditele se vor acorda foarte greu. În plus, creșterea șomajului se poate dovedi ca fiind structurală, datorită faptului că muncitorilor li se poate părea greu să se întoarcă pe piața muncii deoarece organizarea industrială preia conducerea, și nu în ultimul rând deoarece salariile sunt în scădere.

O gamă de industrii, inclusiv sectorul financiar, dar și industriile de construcții și cele de mașini, vor avea „mărimea potrivită” după expansiunea disproporționată alimentată de frenezia creditelor. Mai mult decât atât, creșterea productivității poate fi afectată de criză, cu toate acestea impactul net este

ambiguu. Dezvoltarea activității R&D este prociclică, deci inovația poate fi nesigură. Dar, pe de-o parte, din moment ce bucați mari din stocul capitalului pot deveni desuete, cele mai puțin eficiente părți pot dispărea, iar acest lucru poate avea un impact favorabil asupra productivității.

Costurile fiscale ale crizei financiare sunt enorme, degradarea finanțelor publice are loc acum. Declinul în potențiala creștere datorită crizei poate adăuga presiuni viitoare asupra finanțelor publice. În general țările care au avut poziții fiscale solide la instalarea crizei pot rămâne cu 3% din PIB sau chiar și mai puțin anul acesta și următorul.

Cea mai mare creștere a deficitului, crescând două nivele din nivelul PIB-ului, va apărea în Letonia, Marea Britanie, Irlanda și Spania. Marea Britanie și Irlanda sunt centre financiare importante.

Problema de importanță majoră este reprezentată de îndatorarea publică ce crește rapid. Creșterea îndatoririi publice, aproape 20% din PIB de la sfârșitul anului 2007 până la sfârșitul anului 2010, este tipic pentru un episod de criză financiară⁽²⁾.

Ca și alte sectoare și piața muncii în Uniunea a început să se deterioreze considerabil în a doua jumătate a anului 2008, continuând în cursul anilor 2009 și 2010.

Flexibilitatea internă mărită (aranjamentele flexibilității orale, lichidări temporale etc.) s-au suprapus cu concesiile de salarii nominale pentru stabilitatea angajărilor în unele firme și ramuri industriale.

Aparent au reușit să prevină deși probabil doar amânând mai marile pierderi ale muncii. Chiar și așa, rată neocupării forței de muncă în Uniunea Europeană s-a majorat mai mult de două puncte procentuale și încă o mărire procentuală este posibilă în următorul trimestru.

Potrivit unui sondaj al Comisiei Europene, până la sfârșitul anului 2010 rată șomajului va crește cu 11% (cu 11,5% în zona euro).

Până când s-a declanșat criza financiară în vara anului 2007 piața muncii din Uniunea Europeană s-a comportat relativ bine. Rata angajării de aproape 68% din forță de muncă se apropie de targetul de 70% stabilit la Lisabona datorându-se semnificativ ratei angajării femeilor și al persoanelor mai în vârstă. Declinul important în rata neangajărilor nu a condus la o accelerare a inflației. Aceste îmbunătățiri au fost impulsionate de reformele pentru a mări flexibilitatea pe piața muncii și pentru a mări potențialul de muncă suplimentar. Important este faptul că, în multe țări, creșterea flexibilității pieței muncii a fost atinsă ușurând accesul la forme de muncă nonstandard⁽³⁾.

Piețele muncii în Uniunea Europeană au început a se clătina în a doua jumătate a anului 2008, deteriorându-se în cursul anului 2009. În al doilea sfert al anului 2009 rata neangajării s-a majorat cu 2,2 puncte procentuale de la 6,7%

cu un an înainte. Cele mai mari probleme ale șomajului au fost înregistrate în țările baltice, Irlanda și Spania.

Tot progresul din 2005 a fost zadarnic când s-a obținut scăderea ratei neangajării de la 9%, iar într-un an toată muncă din 2005 s-a irosit.

Potrivit raportului Comisiei Europene este așteptată să crească rata neangajării la 11,5% în „zona euro” în 2010.

După ce au fost create 9,5 milioane de locuri de muncă în Uniunea Europeană în perioada 2006-2008, potrivit Comisiei Europene angajările au scăzut între anii 2009-2010 la 8,5 milioane. Potrivit Comisiei Uniunii Europene femeile sunt mai puțin afectate decât bărbații, criza lovind mai întâi sectoarele unde erau angajați în majoritate bărbați, industria auto și construcțiile.

Creșterile în sectorul neangajării au fost afectate de o contracție a forței de muncă ce a scăzut cu 0,3% în ultimul trimestru al anului 2008 și cu 0,5% în primul trimestru al anului 2009. Aceasta se poate datora efectului descurajării angajaților.

Criza globală își face simțite efectele și asupra economiei românești, iar noua preocupare a analiștilor nu mai este dacă țara noastră va fi afectată de criză, ci când și cum își va atinge apogeul în țara noastră.

Deteriorarea indicatorilor macroeconomici, precum deficitul de cont curent, inflația și înrăutățirea perspectivei ratingului de țară, a condus la scăderea interesului investitorilor pentru piața financiară românească. Interesul investitorilor față de piața românească s-a redus din cauza declinului indicatorilor macroeconomici fundamentali.

Analiza macroeconomică a evoluției economiei românești arată că în trimestrul 4 2008 efectele crizei economice mondiale au început să se manifeste și în România⁽⁴⁾.

Astfel, în trimestrul 4 al anului 2009 PIB-ul României a scăzut drastic cu 7,1% comparativ cu trimestrul al 3-lea al anului 2008. FMI a estimat o creștere de 0,5% a PIB-ului în 2010, o estimare mai prudentă fiind una cuprinsă între -1% și +1%.

Producția industrială a înregistrat o scădere de 1,6% în noiembrie 2009 după o revenire de 3,5% în octombrie, această volatilitate fiind prezentă de-a lungul întregului an 2009. Agricultură a scăzut cu 11,82% în trimestrul 3 al anului 2009 față de trimestrul 3 al anului 2008. Construcțiile, sectorul care a fost considerat până în anul 2008 motorul creșterii economice, au crescut cu 2,9% în noiembrie 2009 după o scădere însemnată de aproximativ 4% între lunile iulie și octombrie⁽⁵⁾.

Deficitul balanței de plăți a României s-a redus cu 68,7% în 2009, în urma diminuării puternice a dezechilibrului comercial și a deficitului balanței veniturilor. Așa cum se precizează într-un comunicat al BNR influența

determinantă asupra reducerii soldului contului curent a avut-o deficitul balanței comerciale, care a înregistrat o scădere cu 64,7% față de anul 2008. Scăderea deficitului de cont curent și a balanței comerciale atât de abruptă a dus la apariția unor efecte precum scăderea veniturilor fiscale și creșterea șomajului. La nivelul lunii noiembrie 2009 investițiile străine directe au acoperit 81,6% din deficitul contului curent, deși acestea au scăzut cu aproximativ 45% față de aceeași perioadă a anului 2008.

În trimestrul 1 al anului 2010 rata anuală a inflației a coborât cu 0,54 puncte procentuale până la 4,20%, încadrându-se în intervalul de variație de ± 1 punct procentual corespunzător țintei de inflație. În condițiile persistenței contracției cererii de consum, ale ofertei satisfăcătoare de bunuri agroalimentare și ale aprecierii monedei naționale față de euro, dezinflația a fost vizibilă atât la nivelul prețurilor volatile, cât și la nivelul inflației de bază ajustată⁽⁶⁾.

Procesul de dezinflație obținut a avut efecte negative asupra șomajului, rata șomajului crescând cu 77% de la 4,4% la sfârșitul anului 2008 până la nivelul de 7,8% în decembrie 2009. În trimestrul I al anului 2010 rata șomajului s-a majorat doar cu 0,2 puncte procentuale față de sfârșitul anului precedent.

3. Încetinirea globală a creșterii economice

Creșterea economică globală a fost realizată în ultimul deceniu de următoarele țări: Brazilia, Rusia, India, China și nu în ultimul rând de SUA, cu o contribuție importantă. Totuși un sistem financiar deficitar a înlăturat în următorii ani SUA din rândul țărilor ce au adoptat o creștere economică, a rămas speranța că celelalte țări ar putea reface dezastrul economic. În mod contrar însă economia țărilor mai sus menționate încetinește, ca urmare a resimțirii crizei de către consumatori.

Astfel, în Rusia, acordarea de credite ce au susținut nevoile consumatorilor a fost redusă.

În India locurile de muncă oferite de filialele companiilor financiare occidentale au început procesul de scădere.

În China scăderea prețurilor proprietăților imobiliare le atrage atenția consumatorilor să reflecte un timp mai îndelungat asupra unor eventuale achiziții.

În Brazilia, spre exemplu, prețurile materiilor prime de export au semnalat o scădere semnificativă.

Spre deosebire de creștere economică din țările Uniunii Europene, creșterea economică din Brazilia, Rusia, India și China se petrece mult mai rapid.

Încetinirea globală a creșterii economice a modificat clasamentul celor mai mari puteri economice ale lumii în funcție de produsul intern brut exprimat în dolari, iar recesiunea a propulsat China pe a doua poziție în lume acum în anul 2010 în detrimentul Germaniei și Japoniei.

SUA își păstrează poziția de lider în ceea ce privește produsul intern brut cu o cifră de 14.334 miliarde dolari în 2008, 14.571 miliarde dolari în 2009, față de 13.808 miliarde dolari în 2007.

Marea Britanie a scăzut în clasamentul celor mai mari puteri economice, fapt datorat recesiunii și deprecierei masive a lirei sterline față de euro.

Japonia și-a păstrat a doua poziție în lume în anul 2009 cu produsul intern brut estimat la 4.803 miliarde dolari față de 4.844 miliarde dolari în 2008. În anul 2007 produsul intern brut a fost de 4.382 miliarde dolari.

În anul 2010 Japonia a fost devansată de China, care a devenit astfel a doua putere economică în lume.

Brazilia se situa pe locul 10 în lume, în 2007, urcând câte o poziție pe an, respectiv una în 2008 și încă un loc în 2009.

Potrivit statisticilor, crizele economice pot avea și efecte cu adevărat tragice. Câteva exemple ar putea fi numărul crescut al sinuciderilor, omorurilor și atacurilor de cord fatale, potrivit unui studiu dintr-o publicație europeană apărut în *The Lancet*.

Fiecare creștere a ratei șomajului cu 1% duce la o posibilă creștere a numărului de sinucideri cu aproximativ 0,7% în rândul persoanelor în vârstă.

Însă în anumite situații criza poate avea și efecte pozitive, datorită faptului că oamenii conduc autoturisme mai puțin, în consecință scade numărul accidentelor rutiere soldate cu decese, cu 1,39%.

Alt efect pozitiv al crizei actuale îl constituie reducerea poluării în marile orașe ale lumii, scăderea nivelului noxelor. Au scăzut prețurile la imobiliare: boom-ul din ultimii trei ani al pieței imobiliare a transformat România în una dintre cele mai scumpe piețe din regiunea Europei Centrale și de Est. Criza însă a pus capăt acestui *bubble*, aducând prețurile imobiarelor la un nivel rezonabil.

Creșterea dobânzilor la depozite: „Nu ne vom mai întâlni prea curând cu dobânzi real pozitive la depozitele bancare. În prezent, dobânzile bancare au ajuns la valori extrem de atrăgătoare pentru cei care dispun de lichidități”, spune Mihail Ion, președintele societății de administrare a investițiilor Raiffeisen Asset Management. Băncile au ajuns să plătească dobânzi de peste 20% pentru cei care au sume consistente în lei pe care vor să le „depoziteze” la ele.

În această perioadă de criză poți să cumperi o companie la bursă cu 500.000 euro: criza a făcut Bursa de Valori București tot mai accesibilă investitorilor mici. Cotațiile acțiunilor au scăzut atât de mult încât 500.000 de euro ar fi de ajuns pentru ca un investitor să achiziționeze cea mai mică

companie de pe bursă, Energopetrol Cămpina (ENP), care efectuează lucrări de construcții-montaj și instalații. Cu aceiași bani, un investitor ar putea să cumpere pachetul majoritar de acțiuni la producătorul de vase emailate Ves Sighișoara (VESY), recent promovată la cota de pe piața RASDAQ.

Piața este plină de chilipiruri și active ieftine: pentru companiile interesate de consolidarea poziției în piață prin achiziția unor jucători, criza a generat unul dintre cele mai favorabile contexte. Acum companiile pot cumpăra active la prețuri la care în urmă cu doi ani nici nu visau.

Criza ne-a învățat cât de importante sunt cumpătarea, încrederea și lucrurile simple. Asistăm la fabricarea istoriei deoarece momentele pe care le-am trăit în 2009 și în 2010 le vom regăsi peste câțiva ani în manualele de istorie.

4. Previziuni pentru perioada imediat următoare

Previziunea optimistă înainte de accentuarea crizei economice arăta faptul că, în următorii doi ani, se așteaptă o creștere PIB ce urmează să treacă progresiv la valori pozitive, odată cu intensificarea schimburilor comerciale și a producției industriei prelucrătoare. După stoparea recesiunii în decursul acestui an, pentru care se observă o creștere economică aproape de zero (0,1%), în anul 2011 se așteaptă relansarea activității economice și, pe această bază, creșterea produsului intern brut cu 2,4%. Aceste ritmuri iau în considerare ipoteza că mediul economic și internațional se va îmbunătăți, piața financiară se va stabiliza, iar măsurile de stimulare vor încuraja investițiile și consumul privat.

În acest context, este necesară o evoluție pozitivă a cererii interne (o reducere cu 0,5% în 2010 urmată apoi de o creștere cu 2,3% în 2011), odată cu relaxarea creditării și reluarea investițiilor susținută de reluarea procesului investițional. În bună măsură materializarea unui astfel de scenariu depinde de capacitatea de absorbție a fondurilor structurale destinate României, ceea ce ar trebui să aibă efect de antrenare în special în ceea ce privește investițiile private. Prin urmare, formarea brută de capital fix ar putea avea niveluri similare cu cea din anul 2009 urmând să aibă o reducere de doar 0,5%. Pentru anul 2011, pe fondul evoluțiilor pozitive ale economiilor din zonă, dar și al relansării creditării și a cererii interne, este pozitivă o revenire a înclinației spre investiții, astfel de evoluții ar contribui la relansarea formării brute de capital fix, care ar putea înregistra creșteri de 3,5%.

Evoluțiile pozitive vor conduce la orientarea pieței muncii către un nou echilibru, cu implicații pozitive din perspectiva creșterii productivității și, implicit, a veniturilor populației conform acestor evoluții. Se observă așadar o nouă traiectorie ascendentă în anul 2010 al consumului privat, în contextul în

care pentru anul 2010 s-a așteptat continuarea tendinței de restrângere a acestuia, însă cu o rată inferioară celei din anii precedenți, în jur de 0,6%. Este de așteptat ca și consumul guvernamental să continue să crească, cu ritmuri de 0,1% până la sfârșitul acestui an și de 1,2% în anul 2011.

Comerțul exterior cu bunuri și servicii a fost unul dintre domeniile în care ajustarea sectorului privat, mai ales în contextul crizei financiare și economice, a fost una remarcabilă. Pe fondul relansării economiei globale și al celor europene, contribuția pozitivă la formarea PIB înregistrată în 2009 (2,6%) a fost diminuată în 2010 la 0,6% pentru că în 2011 este de așteptat să devină ușor negativă (-0,1%).

Este de așteptat ca până la sfârșitul acestui an, dar și în decursul anului 2011 procesul investițional să se accelereze, astfel ponderea formării brute de capital fix în PIB să atingă nivelul de 31,4% din PIB, similar cu cel din 2008. Sectorul bugetar își propune o ajustare pentru a reuși continuarea procesului de consolidare fiscală și o acoperire cât mai mare a necesarului de finanțare externă prin intermediul investițiilor străine directe, care sunt prognozate a ajunge în 2011 la 3,8% din PIB. Una dintre sursele de finanțare pentru cheltuielile investiționale (formarea brută de capital fix) va deveni economisirea internă. Economisirea internă va acoperi într-o mai mare proporție investițiile previzionate, va evolua de la 60% în 2008 la 82% în 2011. În plus, este de așteptat să crească nivelul de finanțare al investițiilor prin transferuri externe, inclusiv fondurile europene, aceasta va determina o reducere anuală a necesarului de finanțare, din surse externe, cu 1,1% din PIB.

Plecând de la premisa stopării recesiunii în decursul acestui an și redresarea economică mondială în anul 2011, se așteaptă ca exporturile de bunuri să crească cu 5,5%, iar importurile cu 2,8%, urmând ca în anul 2011 acestea să se majoreze cu 6,2%, respectiv 4,8%. Astfel, deficitul comercial se va diminua în acest an cu 4,3%, dar va crește ușor în anul 2011. Pentru exporturile intracomunitare se estimează o creștere sub medie de 3,5% în până la finalul anului și 3,7% în anul 2011, iar importurile de bunuri intracomunitare se vor majora cu 0,4% și, respectiv, 2,5%. Nivelul deficitului de cont curent se va menține la o valoare cuprinsă între 9 și 10 miliarde de euro, cu o pondere a acestuia în PIB de 6,5% în anul 2010 și 6,3% în anul 2011.

În acești doi ani, balanța transferurilor curente va cunoaște o stabilizare la aproximativ 5,5 miliarde de euro, contribuind totuși la atenuarea impactului negativ al deficitului balanței comerciale și a balanței veniturilor asupra deficitului de cont curent. Pentru anul 2011 se prognozează să fie atrase investiții străine în valoare de 5,6 miliarde de euro. Finanțarea deficitului extern se va realiza într-o proporție semnificativă, ajungând la finele anului 2011 la 80%. Pe măsură ce nivelul investițiilor străine se va stabiliza, se prognozează o

tendință de diminuare a gradului de acoperire a deficitului extern prin investiții directe concomitent cu majorarea substanțială a contribuției transferurilor de capital în cea mai mare măsură datorită asimilării fondurilor de la Uniunea Europeană.

În condițiile revenirii creșterii economice pe o pantă ascendentă, pentru anul 2011 se prevăd creșteri ale populației, cu 0,6% și, respectiv, cu 1%, ceea ce ar face posibilă îmbunătățirea ratei de ocupare.

În anul 2011 reducerea graduală a creșterii prețurilor administrate, promovarea unei politici salariale prudente și continuarea reformelor structurale vor menține procesul dezinflației pe o traiectorie sustenabilă. Astfel, rata inflației urmează să scadă gradual până la nivelul de 3,2% în 2011.

Pentru prețurile producției industriale, se prevede, de asemenea, o reducere graduală a acestora până la un nivel de 7%, ca medie anuală în 2011.

În ceea ce privește salarizarea în urma proiectului de lege asumat de guvern se presupune că raportul între salariul de bază minim pe economie și salariul de bază maxim al personalului plătit din fonduri publice va crește, ponderea în PIB prognozat a cheltuielilor de personal din sectorul bugetar se va reduce până în 2015 la 7%, față de 9,4% cât este în prezent, iar în perioada 2010-2015 media creșterilor salariale va fi de 56%, salariul de bază a devenit principalul element al câștigului salarial și se realizează prin includerea în salariul de bază a unor sporuri care au un caracter general, astfel încât ponderea acestora în total câștig salarial să nu depășească 30%⁽⁷⁾.

Având în vedere situația economică a României din prezent previziunile se schimbă de la o zi la alta în funcție de modificările pe care guvernul le ia. De la începutul anului 2010 și până în prezent s-a urmărit adoptarea unor măsuri anticriză: reducerea salariilor cu 25%, scăderea numărului de angajați din sectorul public, diminuarea pensiilor cu 15%, guvernul orientându-se către creșterea taxei pe valoare adăugată de la 19% la 24% pentru asigurarea derulării acordului de 20 miliarde euro cu Fondul Monetar Internațional, ce permite României să se încadreze în ținta de deficit de 6,8%.

Mulți economiști consideră faptul că scăderea pensiilor și salariilor are ca efect reducerea PIB între 1,5% și 3% în acest an. O scădere a salariilor cu 25 % duce la situația în care între 60% și 70% din familiile cu un membru ce lucrează la stat nu își vor putea acoperi nevoile de consum curent în comparație cu 25% în perioada precedentă.

În ceea ce privește creșterea TVA-ului, ca și în cazul celorlalte reduceri, efectele sunt multiple, dar vorbim în principal de o scădere a consumului, a producției și, prin urmare, a personalului, care duce la creșterea șomajului, precum și la creșterea prețurilor produselor de consum. Această creștere a prețurilor (de 4,2% consideră anumiți economiști) duce la scăderea puterii de

cumpărare a populației, deci în final la creșterea inflației. Specialiștii consideră că această creștere va duce inflația la un procent de 10 %. S-a ajuns la o contracție a economiei în cursul acestui an.

Concluzii

Omenirea se află în fața unei perioade de nesiguranță financiară accentuată. Criza financiară a avut un mare impact asupra economiei mondiale, a modificat indicatorii economici și a produs instabilitate pe plan economic și financiar. Pe lângă acestea, criza financiară a modificat clasamentul celor mai mari economii din lume în funcție de produsul intern brut exprimat în dolari.

În primă fază priveam spre Statele Unite ale Americii compătimentându-i pe aceștia. În următoarea perioadă criza a ajuns și în Europa, iar mulți specialiști și politicieni s-au înșelat prognosticând că România nu va fi afectată. Companiile trebuie să înțeleagă că epoca consumului masiv a trecut și că trebuie să își reorienteze afacerile.

Criza financiară a adus valuri de falimente, a accentuat blocajul financiar, blocând investiții. Companiile trebuie să își reorienteze producția și să reazeze relațiile de afaceri.

Lucrul de care are acum lumea nevoie este o operațiune de salvare. Pentru a face acest lucru, responsabilii politicilor de guvernare din toata lumea trebuie să realizeze punerea în mișcare a creditării pentru a stimula cheltuielile.

Aceasta sarcină, a punerii în mișcare a creditării, este o sarcină foarte grea, dar trebuie îndeplinită cât mai curând.

După ce se va da drumul la creditare, va fi nevoie de reformări puternice a sistemului, pentru ca astfel de crize să nu se mai repete.

Note

- (1) European Comission, Economic Crisis in Europe: Causes, Consequences and responses, 2009.
- (2) European Comission, Economic Crisis in Europe: Causes, Consequences and responses, 2009.
- (3) European Comission, Economic Crisis in Europe: Causes, Consequences and responses, 2009.
- (4) *Raport asupra stabilității financiare*, 2009, www.bnro.ro.
- (5) Ministerul Finanțelor, Raport privind situația macroeconomică pentru anul 2009 și proiecția acesteia pe anii 2010-2012, www.cdep.ro.
- (6) Raport asupra inflației, BNR, mai 2010, www.bnro.ro.
- (7) Sursa: Comisia Națională de Prognoză.

Bibliografie

- Dinu, M., Marinaș, M., „Transformarea economică a Uniunii Europene în contextul ciclurilor Kondratieff”, *Economie teoretică și aplicată*, nr. 8/2006
- Dinu, M. (2010). *Economia de dicționar. Exerciții de îndemânare epistemică*, Editura Economică, București
- Krugman, P. (2009). *Întoarcerea economiei declinului și criza din 2008*, Editura Publica, București
- Minsk, H. (2008). *Stabilizing an Unstable Economy*, Editura McGraw Hill
- Popescu, C., Ciucur, D., Gavrilă, I., Popescu, Gh. (2008). *Teorie economică generală*, Vol. II, Editura ASE, București